

Speech Sybrand Buma

Symposium 'Lubbers' duurzame nalatenschap'

22 mei 2018

“Geloven is verantwoordelijkheid dragen”.

Die woorden sprak Ruud Lubbers in 1974

in een preek in de parochiekerk van Berg en Dal.

Hij was begin dertig en het jaar daarvoor aangetreden

als minister van Economische Zaken in het kabinet Den Uyl.

“Verantwoordelijkheid dragen gaat niet om macht”, zei Lubbers,

“of om het vermogen om belangrijke zaken te regelen

of iets af te dwingen”.

“De kern van verantwoordelijkheid dragen

is te dienen en leven te geven”.

Daarin klinkt de christendemocratische gedachte

dat de mens niet voor zichzelf leeft maar een taak heeft.

Dezelfde gedachte klinkt door in het motto van de kort na zijn overlijden verschenen ‘Persoonlijke herinneringen’. Dat motto

komt van Augustinus:

“De tijden, dat zijn wij.”

Die houding – om niet te klagen over moeilijke tijden,
maar problemen onder ogen te zien en aan te pakken -
kenmerkte de *no-nonsense* politiek van Lubbers.

Bij zijn overlijden bleek uit alle reacties
dat Lubbers veel meer was dan een gewone politicus.
Hij had mensen geraakt,
die hem zagen als een staatsman,
Een man die stond voor zijn tijd.
Zijn tijd, dat was hij.

Dit symposium staat specifiek in het teken van
zijn vaak zeer persoonlijke inzet voor een duurzame samenle-
ving.
Terecht.
Want juist in deze inzet komen veel van Lubbers' ideologische
drijfveren samen.

*****

Als minister van Economische Zaken werd hij geconfronteerd met de energiecrisis en de eindigheid van de grondstoffenvoorraad in de wereld.

Toen hij als premier aantrad zat Nederland met een erfenis uit voorgaande tijden, toen milieuvervuiling nog een onbekend begrip was.

Zwaar vervuilde woningbouwlocaties,
dode naaldbossen door zure regen,
een groeiend gat in de ozonlaag.

In 1988 presenteerde het RIVM het rapport “zorgen voor morgen”,

Voor het eerst werd over milieuproblemen in samenhang geschreven.

De titel sprak boekdelen.

Het rapport veroorzaakte in Nederland een beweging, vergelijkbaar met het eerdere rapport van de club van Rome. Het tweede kabinet Lubbers met daarin milieuminister Ed Nijpels, beantwoordde het voorjaar 1989 met een nationaal milieubeleidsplan (NMP)

Het rapport maakte school van Amerika tot Rusland,

en werd zelfs in het Chinees vertaald.

Er was eigenlijk maar één land waar het plan niet goed viel. Dat was hier. Het kabinet viel over een relatief bescheiden maar politiek beladen onderdeel: het reiskostenforfait. Nederland had zo twee primeurs: het eerste alomvattende milieubeleidsplan, en het eerste kabinet dat er over viel. Milieubeleid was politiek volwassen geworden.

*****

Net als toen staat duurzaamheid nu weer hoog op de agenda. Bijna dagelijks worden we geconfronteerd met onheilsberichten over de uitputting van de aarde en de verandering van het klimaat.

Toch lijkt de urgentie onder de bevolking veel lager dan in de jaren 70-80.

In de kwartaalrapportages van het SCP bestaat de top drie van grootste problemen uit “waarden en normen”, “immigratie en integratie” en “inkomen en economie”.

“Natuur en milieu” staat pas op de achtste plaats.

Hoe is dit mogelijk, als het probleem zo groot is?
Hier moet politiek Den Haag naar zichzelf kijken.
Te lang is het milieubeleid gedefinieerd als Haagse regelgeving,
van bovenaf opgelegd,
met heel veel *moeten* en *verbieden*.

Te vaak ontbrak het langjarig perspectief,
dat het eerste *NMP* zo kenmerkte.

Opeenvolgende milieuministers bereden hun eigen stokpaardjes,
en ieder nieuw kabinet formuleerde weer een nieuw milieubeleid.
Maar bovenal is te lang de burger zelf niet in het verhaal meegenomen.

Milieubeleid is tot op de dag van vandaag,
gedefinieerd in cijfers en percentages.
Veranderen de cijfers,
dan gaat het beleid op zijn kop.
De burger verdwaasd achterlatend.

We moeten het beleid anders definiëren.

Niet als een kwestie van overheidsbeleid om cijfers de halen,
Maar als een moreel vraagstuk een kwestie van waarden en
normen.

Dat is een thema waar burgers volgens het SCP wèl het belang
van inzien.

Het gaat om burgers en hun manier van leven.

En zo komen we weer bij Ruud Lubbers terecht.

Wie – net als Lubbers - ‘de tijden, dat zijn wij’ van Augustinus
begrijpt,
weet dat oplossingen alleen in de samenleving worden gevon-
den.

Verandering begint met overtuiging en moraal, kortom de op-
dracht van mensen.

Politiek zonder moraal is politiek zonder ziel.

Dat inzicht is de erfenis van Ruud Lubbers.

Duurzaamheid begint met een morele opdracht, niet met droge
cijfers.

In de christen democratische is die opdracht vervat in het be-
grip rentmeesterschap. Dat is een moeilijk begrip.

Maar het betekent dat we de wereld om ons heen niet voor ons zelf hebben maar om te beheren. Onze vrijheid is daarin niet een individueel recht, maar een opdracht om iets met die vrijheid te doen. Een eigentijdse vertaling biedt ons laatste verkiezingsprogramma: voor een land dat we door willen geven.

****

Dit kabinet is het groenste kabinet ooit.
In haar ambities en in haar maatregelen.
Dat was de brede reactie na de presentatie van het regeerakkoord.

Opnieuw hebben CDA en VVD - ditmaal met D66 en CU – vriend en vijand verrast met een ambitieus milieuplan.

We staan voor een grote energietransitie,
Nodig om Parijs te halen
Maar ook om Groningen weer veilig te maken,
En uit geopolitieke overwegingen.

We steunen initiatieven van onderop.
Sluiten een nieuw ambitieus energieakkoord.

De polder laat zich van zijn sterkste kant zien,
zoals in de tijd van Ruud Lubbers.

Onze landbouwsector gaat energie produceren
We oogsten meer wind op zee,
vangen de zon op in de steden.
en we lopen in Brussel voorop om de Europese doelen
naar boven bij te stellen.

We kiezen voor eerlijk beleid. We willen geen papieren CO2 re-
ductie in Nederland gevolgd door een stijging elders. Daar zit
het verschil met een partij als Groen Links. We verdrijven de
Hoogovens niet uit ons land door onbetaalbare heffingen. Dan
immers wordt het staal in China met meer milieuschade gepro-
duceerd. En we ontnemen 10.000 Nederlanders hun baan.

Verandering komt alleen tot stand,
als bedrijfsleven en samenleving is betrokken zijn.
Milieubeleid is er niet om de cijfers,
maar omdat het een morele opdracht is
Van iedere Nederlander
Dat is de les van Ruud Lubbers.